

Pilvax kávéház

Történelmi játék három részben

Írta:

Fogarasy Attila

1. rész

A függöny széthúzva, a színpad kivilágosodik.

Felirat: PILVAX KÁVÉHÁZ

1. jelenet:

1848. március 14.

Asztalok, székek, hátul fogasok. Baloldalt pianínó.

Krajczárossy és Pető – mindketten csibukkal a szájukban – sakkoznak a jobb oldali asztalnál.

Spitzel a hátsó, középső asztalnál olvas.

Pető: *(nagy hangon, széles mozdulattal)* Tudja mit, Zebulonkám? Sakk!

Krajczárossy: *(meglepődve)* Nofene!

Pető: Ugye, most meglepődött, hogy mit tud az öreg Pető Pali? No, lássa, nem hiába hozattam Angliából azt a méregdrága sakk-könyvet. Azt, ami a Stefi grófnak is megvan. Pedig hát tudja, mennyire utálok a könyveket. Ezt leszámítva, nincs is egy sem... Ennek a Széchenyinek meg csak sakk-könyvből van vagy egy tucat... De hát hiába is biflázná be az elsőtől az utolsó betűig, lövése se nincsen hozzá. *(Szenvedélyesen magyarul.)* Logika, stratégia, taktika! Ez a sakk lényege. Nem összevissza tologatni a bábukat „ahogy esik, úgy puffan” alapon, mint ahogy ezek a forrófejű Fillinger-fiúk is csinálják, ezek a mitugrász „Tízek Társasága”, Petőfi, Jókai, Vasvári meg a többi kófic. És még ezek akarnak történelmet csinálni! *(Hüvelykujjával a baloldali asztalra mutogat.)* Parasztokkal lelépni a királyt! Nevetséges... *(Megvetőleg legyint.)* Kutyából nem lesz bécsi szeptet!

Krajczárossy: *(Hirtelen felemel egy bábút és leteszi.)* No...

Pető: Azt mondja? Hát én erre azt mondom: *(diadalmasan)* sakk-matt!

Krajczárossy: *(csalódottan és dühösen)* Fene...

Pető: *(kárörvendően)* Ne dühöngjön, Zebulonkám! Gondolta volna meg, hová lép. Késő bánat ebnyüszítés... No, egy új partit? Úgy se nincsen más dolgunk ezen a nyamvadt bajusztalan világon... A vesztes fizet... *(Felállítja a táblát.)* Szepi, nochamol zwei hosszúlépés bittedanke...

Szepi: Ja, ja, komme sofort. *(Besiet, leteszi a két poharat az asztalra.)* Parancsára, tekéntetes úrnak...

Pető: Hát ezek a szúnyogcsődörök, ezek a revolúciósok ma nem jönnek, Szepikém?

Spitzel hirtelen kinéz az újságja felett a beszélgetőkre.

Szepi: *(Észreveszi, hogy Spitzel figyeli őt, halkabban beszél tovább.)* Petőfi meg másíkok? De, jönni ők, hogy frászk beleessenek. Nem tudok, Fillinger úr miért lieblingeli őket, ezek mind felforgató csibész Schweinerei. Az lesz vége, hogy pesti Bürgermeister bezárni fog Kaffeehaus, nekem meg munka kaputt lesz. Zum Kukuck! *(Spitzelre nézve)* Polizei urakat alig győzők schnapsszal itat, hogy nyelvük elzsibbad, és nem beköpní minket. *(Spitzelhez)* Sofort, herr Inspector, bitte der Schnaps!

Spitzel: *(Az újság fölött kinyúl, és behajítja a snapszot, majd visszaadja az üres poharat.)* A törvény nevében... köszönöm! *(Visszabújik az újság mögé.)*

Szepi: *(Petőnek)* Hát nem megmond... Tiszta idiot egész város jettzt! *(Kimegy.)*

Pető: No, akárhogy is van ebben a bajusztalan, sivár világban, ez a borocska már a mienk! Kapaszkodjunk bele, és el ne engedjük, míg a pohár fenekére nem néztünk, Krajczárossy uram! A rendre és a rendekre! Egészségére! *(Koccintanak, isznak.)*

Tarhegyi Nemesdombival a nézőtéren át bejön.

Nemesdombi: Bevallom, kedves fiam, nagyon szokatlan nekem ez a nagy nyüzsgés itt, Pesten. Nálunk, Nemesdombon ugyancsak csöndes az élet. Hiába, én akartam vidéki földesgazda lenni. A testvéröcsém bezzeg a hivatali állást választotta itt, Budán, a helytartótanácsnál. Munka alig; színház, bálók, kisasszonyok, kocsikázások annál inkább... A kártyáról nem is beszélve... Egyszer az a négy király még elviszi az egész vagyonunkat...

Tarhegyi: Aztán melyik négy király, Kázmér bácsi?

Nemesdombi: Örülök, hogy te ezt még nem tudod... Hát, a kártyabéli négy királyok: a tök, a makk, a zöld és a piros király...

Tarhegyi: De hát tudod, Kázmér bácsi, hogy én egyházi szolgálatban vagyok, nekem tilos az „ördög bibliáját” forgatnom... Nekem az a bizonyos három királyok sokkal jobban tetszenek: a Gáspár, a Menyhért meg a Boldizsár. *(Megállnak a színpad lépcsőjénél.)* Na, de már meg is érkezünk a Fillinger kávéházba, meglátod, Kázmér bácsi, itt nagyon jó kávét kaphatni.

Nemesdombi: No, de hát miért nevezitek ti ezt Fillingernek, amikor az vagyon ideírva, hogy Pilvax?

Tarhegyi: Ja!?! Az még a korábbi bérlő, Pillvax Károly idejéből való felirat, a mostanit Fillinger Jánosnak hívják. Kicsit bogaras ember, meg nagyon rokonszenvezik a reformer ifjakkal, de a kávéja remek! És finom sváb borokat is lehet itt kapni, különösen a vörösvárit szeretem, nem messzi innen terem, a pilisi hegyekben. Fincsi garanci! Jöjjön, kóstolja meg, Kázmér bácsi...

Nemesdombi: Aztán ahogy mondtad, a János vitéz írója, az a Petőfi is idejár, meg Jókay Móric, a „Hétköznapi” című regény szerzője?

Tarhegyi: Ide, ide. Bár én nem sokat foglalkozom velük, nemigen olvasok én verseket meg efféléket, én csak a zsoldárokat szeretem... Azok az én lelki szárnyaim, gyönyörűséges angyalaim...

Nemesdombi: A költészet is az emberé, meg a zsoldárok is az emberé. És mind az egész az Istené... No, menjünk hát be, édes fiam... Kóstoljuk meg azt a híres Fillinger-kávét meg a vörösvári bort...

Nemesdombi és Tarhegyi bemennek.

Nemesdombi: Adjon Isten az uraknak!

Pető és Krajczárossy abbagyják a sakkot, odanéznek.

Krajczárossy köszönés gyanánt a pipájával megemeli a kalapját.

Tarhegyi: Jó napot, Pali bátyám, jó napot, Zebulon bátyám, hát hogy s mint vannak?

Pető: Adj' Isten! Csak megvónánk! Úgy, mint a kutya ebédje, hol igen, hol meg nem...

Tarhegyi: Ideülhetünk-e magukhoz?

Pető: Szék is van, feneké is van... No, fenekedjenek le fenekestül az urak!

Tarhegyi és Nemesdombi leülnek.

Szepe: *(Érkezik.)* Grüssgott meine Herren! Mit hozok szívesen?

Tarhegyi: Két kávét kérünk, és egy fél litert a vörösvári vörösből.

Szepe: Jawohl, parancsolnak. Hozok, térülök. *(Kimegy.)*

Nemesdombi: Hogy megváltozott ez a Pest, mióta utoljára láttam! Az a sok görög-római stílusú új palota!... Megvallom őszintén, lelkes híve vagyok az antik építészetnek. *(Petőhöz és Krajczárossyhoz)* És önök, uraim, ha szabad kérdeznem, hogyan viseltetnek a klasszicista stílus iránt?

Krajczárossy: *(Bizonytalan mozdulatot tesz a kezével.)* Nooo...

Pető: *(Fogalma sincs az egészről.)* A klasszi... Hogy mi? Az igazat megvallva én még sohasem olvastam erről a „klasszicica” stílusról...

Nemesdombi: *(Nem zavartatva magát, folytatja.)* Én rajongok a klasszicizmusért! Különösen a Nemzeti Múzeum épülete gyönyörű. Pollack úr igazán nagyszerű munkát végzett! De azért a Ludóviceum is nagyszerű épület, vagy József nádor alcsúti kastélya.

Tarhegyi: Igaza lehet bátyámuramnak, bár kertelés nélkül megmondom, a barokkot én jobban szeretem, az jobban kifejezi az Isten iránti csodálatunkat és rajongásunkat, mint a klasszikus formák. Azokban mindig érzek valami pogány közömbösséget, hűvös esztétikát, márványhideget...

Nemesdombi: Már bocsáss meg, kedves fiam, de ebben nincs igazad, a görögök is rajongtak az isteneikért, a természetért, a művészetért, az életért, mindenért... Nagyszerű emberek voltak... Platón, Arisztotelész, Szókratész, vagy Szinopéi Diogenész, a Künikosz...

Krajczárossy: *(Hirtelen felemel egy bábut.)* Nofene... *(Leteszi.)*

Nemesdombi: És ne feledd, kedves rokon, ők találták ki a demokráciát is...

Tarhegyi: No, hát azt jobban tették volna, ha ki sem találják... Mert mi lett belőle, teszem azt, a franciáknál? Megcsinálták a nagy forradalmat, demokráciát, aztán meg nem győzték halomra gyilkolni egymást a nép nevében a nagy demokráciáért. Marseillaise, Bastille, Guillotine. A forradalom fölfalta gyermekeit szőröstül-bőröstül... Demokrácia! Na, nem! Kell a kutyának!

Pető: Ja! Ja! Én is azt mondom: itt van a kutya ellapátolva! Dögöljön meg minden forradalmár, meg respublikános, meg japán kubikos!

Nemesdombi: Bocsásson meg, urambátyám, de nem „japán kubikos”, hanem jakobinus!

Pető: Ja!?! Kobinus? Mit bánom én! Az is dögöljön meg. Egyik kutya... s másik es! *(haragosan, kiabálva)* Eb ura fika! *(Az asztalra csap hirtelen haraggal.)*

Szepe: *(Jön, hozza a kávé és a bort, leteszi.)* Tessenek, parancsoltam! *(Megáll, nyugtalanul izeg-mozog, toporog.)*

Tarhegyi: Mi a baj, Szepe fiam?

Szepe: Érzek valamit, ma valami rossz. Tiszta idiot, nyugtalan egész város jett!

Tarhegyi: Nyugodj meg, barátom! Igaz, hogy szokatlanul nagy a nyüzsgés ma Pesten, de talán csak a heti vásár miatt. A magyar ember nyugodt, s megfontolt fajta, nem olyan hebrencs, pillanatélő, mint a francia! Talán attól tartasz, hogy zendülés lesz? Ugyan már, csak egy kis tavaszi zsongás... Kieresztik a gőzt a fiatalok... és kész...

Szepe: Tudok, mint az a váci vasparipa, a gőzmozgó. Már utazni vele. Így csinálja: *(Kimegy közben.)* jesszus szeeepi, jesszus szeeepi, jesszus szeeepi, jesszus szeeepi...

Az urak egymásra néznek.

Nemesdombi: Fura egy szerzet.

Pető: Nem „normann”, az biztos. *(Mutatja, hogy dilis.)*

Tarhegyi: No, akkor egészségünkre! Isten, Isten!

Ura: Egészségünkre! *(Isznak.)*

Krajczárossy 1. gyereke: *(Bejön, megáll az apja előtt.)* Apuska!

Krajczárossy: *(Rámordul.)* No!

1. gyerek: Anyuska üzeni, hogy gyűjjék már kend haza a kocsmából...

Krajczárossy *(Mérgesen toppant egyet.)* Fene!

1. gyerek rémülten kiszalad.

Nemesdombi: Helyes gyerek!

Pető: Csak nem tudja a kutya-fittyet! Én az apja helyébe még egy taslit is adtam volna neki. No, látják, kendtek, ezt teszi a modern iskolarendszer. Pedig én azt mondom: amelyik gyereket nem veri az apja, abból rendes ember nem lesz! Ezt az anyaszomorító, mitugrász naplopót, ezt a Petőfit is egyszer-kétszer jól elverte volna az apja, nem ugrálna itt nekünk a világ csúfjára.

Tarhegyi: Bevallom őszintén, én régebben azt hittem, hogy maga az apja, Pali bátyám. Mivelhogy maga Pető családilag, ő meg akkor Pető-fi...

Pető: Hííj, még csak az kéne, ugyanvalóst szégyellném magam... Egyébként ösmerem az apját, Petrovicsnak híják, s böcsületes ember, kocsmáros. Ez meg? Egy paprikajancsi. Sőt, paprikasanyi! Lám, nagyon messze esett a kutya kölyke az apjától...

Krajczárossy 1-3. gyereke: *(Beszaladnak, megállnak az apjuk előtt.)* Apuska!

Krajczárossy: *(Rájuk mordul.)* No!

1-3. gyerek: Anyuska üzeni, hogy gyűjjék már kend haza a kocsmából...

Krajczárossy: *(Mérgesen toppant egyet.)* Fene!

1-3. gyerek rémülten kiszalad.

Nemesdombi: Szavamra, aranyos gyerekek. Nincs is ennél nagyobb áldás az életben!

Tarhegyi: No, akkor erre ihatunk is! Isten, Isten!

Urak: Egészségünkre! *(Isznak.)*

Nemesdombi: *(Nézeget körbe.)* Jól látom, hogy az ott a Bastille a falon?

Tarhegyi: Úgy van, még Pillwax úr idejéből maradt, de Fillinger úr és a reformer ifjak is igen kedvelik. Szerintük ez a zsarnokság lerombolásának a jelképe. Szerintem meg csak egy ronda nyomat, ami elcsúfítja a helyiséget...

Nemesdombi: Bizonytal lehetne találni szebb épületet is. Mint például Budán a Sándor-palota. Gyönyörű épület... Persze, azt is Pollack tervezte...

Krajczárossy 1-10. gyereke: *(Beszaladnak, megállnak az apjuk előtt.):* Apuska! Apuska! Apuska!

Krajczárossy: *(Rájuk mordul.)* No!

1-10. gyerek: Anyuska üzeni, hogy gyűjjék már kend haza a kocsmából...

Pető: Fene?

Krajczárossy váratlanul a zsebébe nyúl, cukrot ad a gyerekeknek.

1-10. gyerek: Cukorka! Cukorka! Köszönjük, apuska! Nem mondjuk meg ám anyuskának, hogy itt van... Nem, nem mondjuk meg! *(Nevetve, boldogan kiszaladnak.)*

Nemesdombi: *(csodálkozva)* Hány gyermeke van magának összesen, Krajczárossy uram?

Krajczárossy: No... *(Kezdi számolni a kezén, de feladja, és legyintve egyet nagyot sóhajt.)* Fene...

Tarhegyi: No, akkor erre igyunk! Egészségünkre! Isten, Isten!

Urak: Egészségünkre! *(Isznak.)*

Nemesdombi: Aztán zene szokott-e itt lenni olykor?

Tarhegyi: Szokott bizony, s ilyen tájban főleg. De úgy látszik, Schwarz úr, a zongorista szokás szerint késik. *(Közelebb hajol.)* Hölgyekhez járogat zongoraórákat adni, s bizony azt mondják a rossz nyelvek, nemcsak zeneórát, de csókot is szokott adni nekik némelykor...

Pető: Na, de jön még kutyára zúzvara, egyszer megüti még a lábát, ha rosszban sántikál! És akkor hamarabb utoléri, mint a hazug kutyát! *(Elgondolkodik.)* Vagy így valahogy...

Schwarz: *(Bal oldalról lopakodik be, a nézőknek mondja.)* Úgy látszik, megint elkéstem. A maradi urak már itt ülnek... A kottáim legalább megvannak? *(Izgatottan kutat a táskájában, kivesz egy rajzot.)* Pinki kisasszony rózsája. Nekem rajzolta... Jaj, de kedves... *(Megcsókolja.)* Hát ez? *(Kivesz egy fél női bársonycipellőt.)* Adél kisasszony cipellője... Vajon hogyan került ez ide? *(Gyorsan visszateszi.)* Á, a kották! *(Kiveszi a kottákat, lopakodik a pianínóhoz.)*

Szepe: *(Bejön, mielőtt Schwartz úr leülne, szigorúan rápirít.)* Schwartz úr, már megint elkéste időt! Akarja magát szégyellni!

Schwarz: *(rémülten)* Igenis!

Szepe: *(megenyhülve)* Na, ne mondja, hogy Szepe rossz ember. Ha mindent részletekben elmesél Szepinek, mi volt kisasszonyoknál, nem szólok Fillinger főnök úr...

Schwarz: *(gyorsan, beleegyezőleg)* Jó, jó! Mindent elmondok később... *(Leül, kiteszi a kottákat, elkezd játszani valami romantikus darabot.)* Kintről zaj hallik.

Szepe: Na, úgy hallom, megjöttek reformer ifiurak, kezdődik ma is hadd el had... ribillió... fene, aki megesz...

2. jelenet

Ugyanott, ugyanakkor

Márciusi ifjak *betódnak, felöltőiket leteszik a hátul lévő fogasokra, elfoglalják a baloldali asztalnál lévő helyeket, néhányuknak nem jut hely, ők állva maradnak.*

Petőfi: Barátaim, most már tényleg itt a tavasz, érezni a friss illatát. Izgatott várakozás remeg a levegőben. Hamarosan megújnodik minden. De nemcsak a természet érzi már a buja nyár korai leheletét, Európa is ébredszik téli álmából. Sorra gyúlnak lángra a forradalmak, a nép hallatja szavát, és szava félelmes... *(Helyet foglal.)* Vajúdik az új, a szebb jövő. Új emberek gyülekeznek a tereken, akiknek lelük, szívük van...

Bulyovszky: *(A maradi urakra tekintve, gúnyosan.)* Á, a konzerv urak is itt vannak már! *(Biccent feléjük.)*

Maradi urak *visszabiccentenek.*

Jókai: Jól mondod, Sándorom, a kőszívű emberek kora lejárt, most érzelmek kellenek, hazaszeretet, hűség, bátorság és helytállás. A magyar népmesék Erős Jánosai, vagy a te János vitézed kell ide, hogy legyőzzék a trollokat, a szörnyű óriásokat és a babonák, a maradiság gonosz vasorrú bábáit...

Vasvári: Urak, nem akarok megbántani titeket, de a mesehősökkel most nem megyünk sokra, fegyver kell a kézbe, hogy visszaszerezzük ezeréves régi dicsőségünk. Eddig az volt a magyar jelszava: Kushadj! Mostantól csak egy a jelszó: Kard ki kard!

Spitzel: *(Megfeledkezik magáról és az újságot lecsapva felugrik.)* Micsoda?!

Vasvári: *(hátra sem fordulva)* Jó napot, felügyelő úr, csak jegyzeteljen szorgalmasan! *(Szembefordul vele.)* Amíg még megteheti...

Pető: *(Próbálja menteni a helyzetet.)* Ugyan, Spitzel úr, ne vegye komolyan ezeknek a zöldfülűeknek a kamaszos handabandázásait! Állandóan metaforákban beszélnek. Ez az új divat! Ezt rágják állandóan, mint a kutya a koncot. Nem kell őket komolyan venni. Amelyik kutya ugat, annak üres a pofája. Üljön csak le, Spitzel úr! Ülepedjen! Ne törődjön ezekkel...

Spitzel *leül, látszólag folytatja az újságot olvasást.*

Jókai: Nem kértük Pető uramat, hogy békebíró legyen itt. Arra meg különösen nem, hogy gúnyolódjék a beszédünkön. Ha valamin gúnyolódni lehetne, az maga, bátyámuram, a kitekert szólásaival...

Pető: Nocsak, hogy köhög a kis bolhazsák...

Nyáry: Hagyjad, Móric... Hát már sose iszunk semmit? Szepi!

Szepi: *(Kelletlenül jön.)* Ja, ich komme schon! Zum Teufel! Mit óhajtozik az úr?

Nyáry: Hozz bort, vöröset!

Szepi: Spritzer oder langsam Spatzieren?

Nyáry: Mit?

Irányi: Én értem, azt kérdezi: fröccsöt vagy hosszú lépést?

Nyáry: A nyavalyát! Magyar ember tiszta bort iszik, az való hozzá! Aki vizezi a bort, egyéb aljasságokra is képes!

Szepi: Ahogy beparancsolja! Jövök a, megyek a!

Irinyi: Nem tudom, Fillinger úr miért tartja ezt a Szepi gyereket. Én a helyében már rég kirúgtam volna.

Vajda: Ugyan miért? Rendes fickó ez. Vörösvári. Az apja a legnagyobb bortermelő a falujukban...

Sükei: Magyar ember sváb bort iszik,
Temetőbe azért viszik.

Irinyi: Ha nem akarsz inni, hát ne igyál sváb bort, majd megiszom én helyetted. Na, már jön is...

Szepi és **Grätchen** *egy-egy vörösboros kancsóval bejönnek, az asztal bal- és jobboldalára állnak.*

Márciusi ifjak *mind Grätchentől kéri, hogy töltsön a poharukba.*

Grätchen: Zum Wohl, meine Herren!

Petőfi: A nemzetre!

Márciusi ifjak: A nemzetre! *(Isznak, leülnek.)*

Szepe *(Sértődötten leteszi a kancsót az asztalra, gúnyosan.):* A nemzetre!? *(Kimegy.)*

Grätchen a csípőjét riszálva követi.

Pető: Nemzet ide, nemzet oda, azért a szép sváb lányokat a magyar uracsok is csak megnézik...

Schwarz valami vidám dalba kezd.

Tarhegyi: *(Odakiált neki.)* Schwarz úr, ne ezt a tinglitanglit játssza! Ismeri-e azt régi szép kuruc kesergőt, hogy...
(Énekl.)

Te vagy a legény, Tyukodi pajtás,

Nem olyan, mint más, mint Kuczug Balázs...

Schwarz úr és a maradi urak bekapcsolódnak az énekbe:

Teremjen hát országunkban jó bor, áldomás,

Nem egy fillér, de két tallér kell ide, pajtás!

Szegénylegénynek olcsó a vére,

Két-három fillér egy napra bére.

Azt sem tudja elkölteni, mégis végtére

Két pogány közt egy hazáért omlik ki vére!

Vasvári: *(Felugrik.)* El ne sírják magukat mindjárt itt az urak! Nem keseregni kell most, és a múlt sebeit nyalogatni, hanem cselekedni. Harsányabb nóta illik ide! Amit most fél Európa énekel, ami a szabadság indulója. Schwarz úr, a Marseillaise-t!

Spitzel lecsapja az újságot, felugrik.

Schwarz: Igenis! Előre! *(Játssza.)*

Márciusi ifjak felugranak, állva éneklnek:

Előre ország népe, harcra, ma diadal vár, hív hazánk!

Ellenünk tört a kény uralma, vérben áztatja zászlaját,

Vérben áztatja rút zászlaját!

Halljátok? Már küldi a zsarnok vad, bőszen ölni kész rab hadát,

Letörnek népet és hazát, bosszút állnak ifjon, s gyöngye lányon!

Hajrá, fegyverbe hát! Ma harcba hív hazád!

Csak jöjj! Csak jöjj! Öntözze hát, rút vérük a határt!

Spitzel: *(dühösen)* Ez is metafora volt? Meglátjuk, urak, ki nevet a végén! *(Kirohan.)*

Pető: Igaza van a kopónak, minek kell provokálni a hatalmat, nincs elég bajunk?

Tarhegyi: Schwarz! Játssz csak inkább az előbbi! *(Énekel.)*

Te vagy a legény, Tyukodi pajtás,

Nem olyan, mint más, mint Kuczug Balázs...

Schwarz úr és a maradi urak bekapcsolódnak az énekbe.

Teremjen hát országunkban jó bor, áldomás,

Nem egy fillér, de két tallér kell ide, pajtás!

Vasvári és a márciusi ifjak átveszik a kezdeményezést:

Hajrá, fegyverbe hát! Ma harcba hív hazád!

Csak jöjj! Csak jöjj! Öntözze hát, rút vérük a határt!

Pető: *(Felugrik, hadonászik.)* Provokátorok! Banditák!

Vasvári: Maradiak. Vaskalaposok!

Pető: Mitugrasz csibészek! Pelenkabajnokok!

Vasvári: Gyászhuszárok! Kriptaszökevények!

Általános hangzavar

Fillinger és Szepi rohannak be.

Fillinger: De uraim, az ég szerelmére! Nem szégyellik magukat!?

Szepi: Beisznak, aztán verekednek, főnök úr. Ez magyar virtus! Nekem meg nem lesz Arbeit, mert Kaffeehaus bezárják...

Pető: Ezek a forrófejű csibészek csak a sértegetéshez értenek. Mindenkit vérig sértenek, elégedetlenséget, tüntetést szítanak, aztán mehetünk a háborúba, hogy elvérezzünk az orosz dzsidákon.

Vasvári: Márpedig gyáva népnek nincs hazája! Azok a népek, akik meghunyászkodtak, már régen eltűntek a történelem süllyesztőjében. Csak azok írtak történelmet, akik felemelték a fejüket, és bátran szembe mertek szállni az ellenséggel.

Nemesdombi: Sok tekintetben igazad van, édes öcsém, de nagy különbség van a bátorság és a vakmerőség között. Én úgy gondolom, hogy pénz és gazdasági háttér nélkül háborúba kezdeni a Szent Szövetséggel öngyilkosság lenne. Mert ha megszorul az osztrák, rögtön segítségül hívja szövetségesét, az orosz armádiát. És akkor nekünk végünk! Igaza van Széchenyi grófnak: először teremtsünk erős gazdaságot, azután próbáljunk meg függetlenedni az osztráktól.

Tarhegyi: Úgy van, jól mondja, urambátyám: „Nem egy fillér, de két tallér kell ide, pajtás!” Először dolgozni, azután verekedni...

Petőfi: A pénz nem alkothatja egy nemzet gerincét. A szív, a lélek a minden, és a szabadság. A többi csak haszonleső okoskodás vagy gyáva mellébeszélés...

Jókai: Igaza van Sándornak! Mi Kossuthot követjük, aki szerint ahhoz, hogy jól élhessünk, először szabadokká kell válnunk.

Bulyovszky: Ha nem vagyunk szabadok, az osztrák kiforgat mindenünkből, beleroppant minket a vámokba, adókba. Először csupaszra vetkőztet minket, azután a lelkünket is megfojtja...

Fillinger: Uraim, csillapodjanak! Tudom, hogy önök mindnyájan jó hazafiak! A fiatalabbak is, akik hevesebbek, és az idősebbek is, akik okosabbak és óvatosabbak. A botnak is két vége van, s mind a két végével nagyot lehet ütni. Én csak egy egyszerű vendéglős vagyok, de tudom, hogy a has az nem minden. Sok ember belenyomorodott már abba, hogy elveszítette a lelkét, csak hogy éhen ne haljon. De sok ember meg abba halt bele, hogy esze nélkül cselekedett. A közéletet megtalálni ész és szív között, sors és lehetőség között, bátorság és félelem között, uraim, az a legnagyobb nehézség. De ez az egyetlen járható út is. Nagy baj lenne felelőtlenül kirobbantani egy véres háborút, amelybe belerokkannánk, de nem meghallani a kor szavát, Európa szavát, ahogy hív minket, az is végzetes butaság volna. A birodalmak kora lejárt, most a nemzetállamoké jött el. Európa nagyvárosaiban barikádokat építenek az öntudatra ébredt polgárok. Csak Pesten találna süket fülekre a szabadság hívó éneke? Igazán nagy nevetség volna, ha Bécsben, a császárság, a zsarnokság székhelyén előbb törne ki a forradalom, mint itt, Pesten! Mit szólnának hozzá az urak?

Hírnök: *(Lélekszakadva be)* Polgártársak! Most jövök a kikötőből, az előbb futott be a gőzhajó Bécsből: Metternich lemondott, a nép örömmünnetet tart az utcákon, Bécsben győzött a forradalom.

Mindenki megmerevedik, döbbent csend.

Krajczárossy: Nofene!

A színpad elsötétül.

3. jelenet:

*A színpad kivilágosodik.
1848. március 15., délelőtt*

Spitzel és titkosrendőrök *A két titkosrendőr a középső asztalnál ül, Spitzel idegesen járkál előttük.*

Spitzel: Uraim, azt hiszem, ma nagyon sok dolgunk lesz. Az egész városban érezni a feszültséget. Félek, hogy valami jóvátehetetlen történik. A bécsi forradalom híre felszította a magyarok harci kedvét. Az Ellenzéki Kör ugyan 19-ére hirdetett nagygyűlést, de az események ezt már túlhaladták. Petőfi és köre azonnali cselekvést sürget. Uraim, jegyezzék meg ezt a mai dátumot: 1848. március 15. Történelmi nap lesz... Úgy érzem, ma itt elszabadul a pokol...

Titkosrendőr 1: Felügyelő úr, és akkor mi mit tegyünk, még a végén ránk gyűjtják a kávéházat!

Titkosrendőr 2: Nekem családom, gyerekeim vannak. Felesküdtem a császárra, de a pokol tüzére nem!

Spitzel: Ne izguljanak, uraim! A kávéházat biztosan nem fogják felgyújtani a lázadók. Sőt, amolyan „díszcsarnokot” csinálnak majd belőle, forradalmi csarnokot. Húzzák meg magukat, rejtőzködjenek, ha meg túl forró lesz a talaj, feltűnés nélkül távozzanak. Van valami álcájuk?

Titkosrendőrök: *(egyszerre)* Van!

Spitzel: Na, mutassák!

Titkosrendőrök *maguk elé emelik az újságjaikat, az újságokon középen két-két kivágás a szemeknek, roppant komikus látványt nyújtanak.*

Spitzel: *(A fejéhez kap.)* És még maguk a legjobb embereim! Idióták! *(Rájuk parancsol.)* Tegyék le, mielőtt végképp lejártnak engem...

Fillinger: *(Bejön, megáll elöl, az asztal mellett.)* Ma nagyon korán kelt, Spitzli úr. Tán ég a talpa alatt a talaj?

Spitzel: *(Dühösen felpattan, odamegy Fillingerhez, a szemébe néz, egy darabig farkasszemet néz vele.)* De nagy lett a hangja itt valakinek! *(Járkálni kezd hátratett kezekkel fel-alá.)* Vigyázzon, Fillinger úr, eddig békén hagytuk az izgága asztaltársaságaival és a lázító képeivel együtt. *(Mutat a falon lógó képekre.)* Azért, mert kedvelem magát. De vigyázzon, fordulhat a kocka, és könnyen megütheti a bokáját. Gondoljon a két gyönyörű hajadon leányára! Mit csinálnak majd szegények, ha netán árvák lesznek...

Fillinger: Maga nem engem kedvel, hanem csak a nagyobbik lányomat. Azért nem tartóztatott le eddig, mert azt várja tőlem, hogy járjak közben az érdekében... Hát abból nem eszik, Spitzli úr!

Spitzel: *(kiabálva, dühösen)* Nem Spitzli, Spitzel! Hát hiába beszélek magának?!

Titkosrendőrök *a kiabálásra rémülten az újságok alá temetkeznek, csak nagy sokára dugják ismét ki a fejüket az újság alól.*

Fillinger: Ugyan, ne dühöngjön már... Úgyis tudja, hogy mindenki így szólítja magát a háta mögött. Én legalább nyíltan kimondom... Ráadásul tudja, hogy én nem utálom magát, nem úgy, mint a többiek, akik legszívesebben megfojtanak egy kanál vízben. Rosszabb rendőrkapót is kaphattam volna magánál, de maga egészen intelligens, már szinte megszoktam...

Spitzel: *(megenyhülve)* Ez a sok forrófejű, meggondolatlan csibész egyszer majd hálát fog rebegni, hogy én tartottam rajtuk a szememet. Már rég a börtönben penészednének, ha nincs olyan átkozottul jó szívem... De félek, Fillinger úr, hogy ma valami nagy baj lesz itt, amit már sehogyan sem lehet megakadályozni.

Fillinger: Ez már csak így van: ha a tenger megharagszik és tajtékot vet, elsöpri a korhadstégek, mólókat a parton.

Spitzel: Már megint ezek a metaforák! Maguknak ez a mániájuk? Márpedig én azt mondom: rend és fegyelem nélkül egy társadalom nagy bajban van. A sok handabandázó káoszba, anarchiába dönti az országot. Ahol nincs rend, ahol nincsenek szabályok, ott az ördög uralkodik.

Fillinger: Ön téved, Spitzel úr, a kávéházi ifjak és velük együtt a reformer nemesek is rendet szeretnének. De egy új rendet, amelynek az a neve, hogy független, szabad Magyarország. Ahol nem a bécsi urak parancsolnak, ahol nem a császárnak szedik az adókat. Ahol nincs cenzúra, ahol mindenki szabadon elmondhatja a véleményét, ahol az igaz ember szabadon lélegezhet, és nem fojtogat senkit két marokkal az államhatalom. Ahol szabad polgárok élnek, és nem meghunyászkodó alattvalók...

Spitzel: Független Magyarország? Szabad polgárok... Meg vannak maguk örülve? Ausztria nélkül ez az ország olyan gyenge lenne, mint egy naposcsibe. A kétfejű Habsburg sasra van itt szükség. Hát nem látja, Fillinger úr, hogy a törökök úgy meggyengítették ezt az országot, hogy majdnem belepusztult. Ha a császári sereg nem űzi ki a törököket az országból, még hírmondóba sem maradt volna itt magyar...

Fillinger: Azért űzték ki a törököt, hogy aztán itt maradjanak megszállónak. Láttunk már ilyet a történelemben, s bizonyára fogunk is még látni...

Spitzel: Forgassa csak úgy a szókat, ahogy akarja, szilárd meggyőződésem, hogy Magyarország csak az erős Habsburg birodalomban őrizheti meg a létét és kultúráját. Európában most mindenütt a birodalmakat nyaldossa a forradalmi tűz. De azok a tüzek egymás után mind el lesznek taposva. A nemzetállam csak egy idea, füst a szélben.

Fillinger: Én meg azt mondom, hogy Magyarországot csak a magyar nemzet teheti naggyá. Az öntudatos, bátor honpolgárai, akik felemelik fejüket, s ha kell, kardjukat is. A birodalmakat a félelem tartja össze, a nemzeteket a közös múlt, a kultúra és az anyanyelv.

Spitzel: Ne nevéttessen, Fillingerkém, a nevéből ítélve a maga ősei sem a Vereckei-szoroson át érkeztek Magyarországra, s lám, most milyen nagy magyarnak képzelem magát...

Fillinger: Nem a név, a származás számít, hanem a szív. Hogy kiért, miért dobog. Az öné a császárért, a hataloméért. Az enyém ezért a kicsi, sokat szenvedett Magyarországéért, ahol élek, és ahol a leányaim születtek.

Spitzel: Jól jön majd maguknak az én császárért dobogó szívem, ha minden összeomlik maga és a forrófejű barátai körül, Fillinger úr. Akkor majd csak én tudok segíteni a nagy nemzeti öntudatuknak, hogy ne végezzék mindnyájan bitófán... *(Az utcáról zaj hallatszik.)* De fejezzük be most ezt a vitát, úgy hallom, valami zajongás van az utcán, megyek, megnézem. *(a titkosrendőröknek)* Maguk pedig figyeljenek, lapuljanak... Hátha mégis elvonul fejünk fölül a vihar... *(Kimegy.)*

4. jelenet:

Márciusi ifjak zajosan bevonulnak (kivéve Petőfi, Jókai és Bulyovszky) izgatottan hadonásznak, egymás szavába vágva beszélgetnek.

Nyáry: *(Összecsukja az esernyőjét, és leteszi az esernyőtartóba.)* Ronda egy idő van! Egészen eláztam.

Irányi: *(Leveszi a felöltőjét, lerázza a vizet róla, és felakasztja a fogasra.)* Nem baj, lényeg, hogy tavasz van! És micsoda tavasz! Magyar tavasz!

Irinyi: Olyan izgatott vagyok! Egész éjjel nem aludtam.

Sükei: Én is csak hánykolódtam az ágyamon. Nem csoda, úgy érzem, ma nagy nap lesz! Ma történelmet csinálunk!

Nyáry: Igazatok van, barátaim. Most vagy soha! Megérett az idő a változásokra. Eleget filozofáltunk! Cselekednünk kell! Tettek kellene ide! Meg bátorság, bátorság, bátorság...

Vasvári: Láttá valaki Petőfit és Jókait? Tegnap úgy beszéltek meg, hogy reggel itt találkozunk.

Vajda: Nem, nem láttuk őket!

Márciusi ifjak: Nem láttuk...

Vasvári *(Fillingerhez fordulva):* És maga, Fillinger úr?

Fillinger: Korán reggel itt voltak, de azután elmentek Jókai úr lakására. Aligha esik ott szó fölösleges dolgokról. No, míg meg nem jönnek, üljenek le az urak ide, a „közvélemény asztalához” – ahogy az úri közönség nevezi. Igyanak egy kis bort. Van egy kis hordóm a pincében eredeti tokaji borral a hasában. *(Felmutatja az üveget.)* Különleges alkalmakra tartogatom. És ez ma különleges alkalom: a remény napja!

Márciusi ifjak leülnek.

Fillinger tölt nekik bort.

Márciusi ifjak isznak.

Krajczárossy gyerekei: *(Berohannak, s kiáltoznak.)* Kokárdát, kokárdát, szabadság virágát! *(Kokárdát tűznek a márciusi ifjak ingjére.)*

Irányi: Honnan szereztétek ezeket?

Petőfi, Jókai és Bulyovszky érkeznek.

Petőfi: Tőlem kapták, Juliskám egész éjjel ezeket varrogatta. Ez a forradalom kinyílt rózsája. Merthogy forradalmat csinálunk ma, barátaim. Úgy döntöttünk, hogy a 12 pontot még ma megismertetjük a pesti néppel, nem várunk senki jóváhagyására. Éljen a forradalom, éljen a szabadság, éljen a haza!

Mindenki: Éljen!

Petőfi: De ti, gyerekek, menjete most haza, mert még kikaptok apátoktól!

Irányi: Bizony! Majd jól elküld titeket *(utánozza Krajczárossyt)* a „fenébe”!

1. gyerek: Dehogyan! Apuska ilyenkor még alszik...

2. gyerek: Neki általában csak délelőtt 11-kor kel fel a nap...

Vasvári: Na, nem baj, azért csak menjete! Veszélyes lesz ma az utcákon lófrálni...

3. gyerek: Jó, akkor megyünk. Csókolom, forradalmár bácsik!

Krajczárossy gyerekei: *(Kirohannak, közben kiabálják.)* Éljen a haza! Menjünk mind haza!

Jókai: Barátaim, ma reggel végleges formába öntöttük követeléseinket, amit korábban Irinyi oly nagyszerűen megfogalmazott.

Többiek: Halljuk! Halljuk!

1. Titkosrendőr: *(Megfeledkezik magáról.)* Halljuk! Halljuk!

2. Titkosrendőr: *(Tarkón legyinti a társát.)* Kussoljál már! Eszednél vagy?

1. Titkosrendőr: *(Méltatlankodik.)* De hát hallani kell, ha meg akarjuk írni a jelentést...

2. Titkosrendőr: Kussoljál, és úgy írad!

Titkosrendőrök *buzgón jegyzetelnek a 12 pont felolvasása alatt.*

Jókai: *(Felolvassa a 12 pontot, közben a többiek élénken helyeselnek, dobognak, és egyéb módon is tetszésüket nyilvánítják.)*

Mit kíván a magyar nemzet?

Legyen béke, szabadság és egyetértés.

1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, cenzúra eltörlését.
2. Felelős minisztériumot Buda-Pesten.
3. Évenkénti országgyűlést Pesten.
4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.
5. Nemzeti őrsereg.
6. Közös teherviselés.
7. Urbéri viszonyok megszüntetése.
8. Esküdtszék, képviselőlet egyenlőség alapján.
9. Nemzeti Bank.
10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk.
11. A politikai státuszfogyók szabadon bocsáttassanak.
12. Unió.

Egyenlőség, szabadság, testvériség!

Márciusi ifjak: Éljen! Éljen! Éljen!

Bulyovszky: Barátaim! Javaslom, hogy a 12 ponttal járjuk körbe az egyetemeket, és lázítsuk fel a diákokat, az utca népe – látva a fiatalok lelkesedését – azután majd könnyebben csatlakozik hozzánk. Akkor aztán foglaljunk le egy nyomdát, és nyomtassuk ki a követeléseinket, hogy minél többen megismerhessék azokat.

Sükei: És kinek adjuk majd át a követeléseinket?

Bulyovszky: A helytartótanácsnak.

Nyáry: Nem hiszem, hogy azok mind elfogadnák az itt felsoroltakat...

Jókai: Attól függ, mekkora tömeget sikerül mozgósítanunk. Ha néhány ezer emberrel megjelenünk az ablakaik alatt, úgy betojnak majd, hogy azt sem merik mondani: „fapapucs”.

Titkosrendőrök: *(Egymásra néznek.) Fapapucs? (Ijedten lebuknak az asztal alá.)*

Bulyovszky: Ha már ott leszünk Budán, javaslom, szabadítsuk ki Táncsicsot. Az ő szabadulása egyben a sajtó szabaddá válását, a cenzúra eltörlését is jelképezhetné...

Petőfi: Úgy lesz! Ezt kell csinálnunk!

Nyáry: Jó, jó, ez mind szép, barátaim! De kellene valami igazán lelkesítő dolog a 12 pont mellé, valami lázító, buzdító vers, valami hazafias, nemzeti dal...

Petőfi: Ne izgulj, Bercikém! Dal az éppen akad, és ráadásul még nemzeti is, mivelhogy ez a címe: „Nemzeti dal”. Tegnapelőtt írtam, hogy majd felolvasom a 19-ére tervezett lakomán, és most éppen kapóra jön. Mert egy kicsit előrehozzuk a lakoma időpontját. A csontok helyet a láncainkat dobjuk az asztal alá a kutyáknak!

Nyáry: Halljuk akkor azt a dalt, Sándor!

Petőfi: *(Előveszi a Nemzeti dal kéziratát, és felolvassa, a 2-3. refrénnél a többiek is bekapcsolódnak, és egyre lelkesebben mondják Petőfi után a verset.)*

Nemzeti dal

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés, válaszatok! -
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhozottak ősapáink,
Kik szabadon éltek-haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Fényesebb a láncnál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi mégis láncot hordtunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy híréhez;
Mit rákentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Mindenki feláll, éljenez, tapsol.

Fillinger: Uraim, ma mindenki az én vendégem, igyunk a szabadságra és az emberi jogokra. Igyunk a hazára!

Mindenki (*koccintás*) A hazára! (*Isznak.*)

Petőfi: (*Leteszi a poharat.*) Most pedig siessünk! Ahogy a jó öreg Vörösmarty mondaná: férfi munka, jó mulatság vár ránk...

Jókai: Megyünk, Sándor, csináljunk forradalmat!

Márciusi ifjak: Csináljunk forradalmat! (*Felveszik felöltőiket, zászlókat bontanak.*)

Fillinger: Várjanak, uraim! Egy kis zenei lelkesítés sem árt! Schwarz! Schwarz, hol a pokolban van már megint? Ne bújjon el a történelem elől!

Schwarz: (*Beesik oldalról.*) Itt vagyok, főnök úr, bocsánat, de szolfézsórám volt...

Fillinger: A Marseillaise-t!

Schwarz: Igenis! (*Játssza és éneklis a Marseillaise-t.*)

Márciusi ifjak (*a zene hangjaira énekelve kivonulnak a nézőtéren keresztül*)

Előre ország népe, harcra, ma diadal vár, hív hazánk!

Ellenünk tört a kény uralma, vérben áztatja zászlaját,

Vérben áztatja rút zászlaját!

Halljátok? Már küldi a zsarnok vad, bőszen ölni kész rab hadát,

Letörnek népet és hazát, bosszút állnak ifjon, s gyöngye lányon!

Hajrá, fegyverbe hát! Ma harcra hív hazád!

Csak jöjj! Csak jöjj! Öntözze hát, rút vérük a határt!

Fillinger: (*Amikor elhal az ének.*) Viszlát, uraim! Járjanak szerencsével! Legyen minél több vér az ereikben, és minél kevesebb az utcaköveken! (*a titkosrendőrökhöz*) Na, kopó uraimék is előbújhatnak, a forradalom kivonult az utcára, ott kell keresni.

Titkosrendőrök *kidugják fejüket az asztal alól, ijedten néznek körbe.*

Fillinger: De a maguk helyében a főnökükkel együtt egy pár napra eltűnnék most Pest-Budáról. Könnyen eljár az emberek keze, ha az összefogás, ha az egység meghozza a bátorságukat.

Titkosrendőrök: Vizontlátásra, Fillinger úr! (*Elkullognak.*)

Fillinger: Vizontlátásra... sohanapján!

Schwarz: Mit gondol, főnök úr, győzhetik ez a nagy felbuzdulás a zsarnokság felett? Tényleg szabaddá válhat Magyarország?

Fillinger: Még az is megeshet. Én úgy hiszem, győzhetik, ha velünk lesz az, aki csodát tehet mindenütt, minden időkben.

Schwarz: Kire gondol, főnök úr?

Fillinger: Az Istenre, Schwarz úr, a fölöttünk álló, magasságos Istenre!

A színpad elsötétül.

II. rész

A színpad kivilágosodik.

Felirat: A forradalom csarnoka

5. jelenet:

1848. március 15., késő este

Krajczárossy és Pető ülnek a szokott asztaluknál, rajtuk kívül senki sincs a kávéházban.

Pető idegesen dobol a lábával, még a csibuk sincs a szájában.

Krajczárossy rámutat a táblára, játszanának egy parti sakkot.

Pető: *(Ingerülten elutasítja.)* Ugyan hagyja, Zebulonkám, nincsen nékem most semmi kedvem a sakkhhoz!

Krajczárossy: *(meglepődve és csalódottan)* Nofene!

Pető: Majd szétvet az indulat. Ezt kell megélnem öregkoromra. Hogy a világ megbolondul. Fél Pest kint volt ma az utcákon. Nemcsak az egyetemisták és a csőcselék, de meglett, normális polgárok is. Családos emberek! Akkora tömeg volt a múzeum körül, hogy olyat még Szent Kleofás se látott. Még a maga kölykei is ott rohagáltak, mint eb a Szaharában...

Krajczárossy vállat von

Pető: Hát elment a józan esze itt mindenkinek?! Nem látják, hogy a vesztükbe rohannak? 12 pont, Nemzeti dal... Ezt a császár úgysem fogja hagyni. A kétfejű sas belénk fogja vágni a körmeit... *(Mutatja.)* Nem lett volna szabad ilyen elhamarkodottan cselekedni. Megfontolni, utána dönten... Hiába *(legyint)*, bolond ebből bolond szél fúj! *(Csóválja a fejét, sóhajtozik.)* Ej, ej, gyerekek, gyerekek! Igen, hiszen ezek még gyerekek. Huszonéves valahány... A politikacsinálás férfi munka. Ezeknek még ott van a tojánhéj a fenekükön... Hát nem, Zebulonkám?

Krajczárossy vállat von.

Pető: De még ez a Táncsics is hagyta, hogy bohócot csináljanak belőle. Pedig kétszer annyi idős, mint ezek a „márciusi ifjak”. Hintóval, diadalmenetben hozták át Budáról, s az ifjak lovak helyett saját magukat fogták be a hintó elé. Mindenki sírt örömeiben, hogy hirtelenjében az ölükbe hullott a várva várt szabadság... Nagyon félek, hogy nem telik el sok idő, és sokan fájdalomukban és bánatukban sírnak majd, de akkor már késő lesz... Haj, haj, mi lesz veled, szegény Magyarország, hányfelé fognak tépni, te kicsiny haza!?...

Nemesdombi és Tarhegyi érkezik.

Tarhegyi: Mit sopánkodik megint, Pali bátyám? Nyugodjon meg! Isten majd elrendezi bölcsen a mai napot is, s dönt rólunk, magyarokról is.

Pető: Bizonyára. Csak úgy ne döntsön, mint Mohácsnál, mert azután három részre szakadt az ország, mint a Csicsóné kutyája...

Tarhegyi: Nem hagyja azt a magyarok Istene. Meglátja, Pali bátyám, védő kart nyújt majd felénk.

Pető: Legyen igazad, édes öcsém! Én azonban mégis nagyon tartok attól, hogy a mai vértelen napnak véres következményei lesznek... Szépen cseng a szabadság szó, de a birodalom foggal-körömmel fog küzdeni azért, hogy ne szakadjunk ki belőle. És ha az osztrák kétfejű sas megszorul, az orosz medvét fogja híni ellenünk...

Nemesdombi: Lehet, hogy nem sok esélyünk van a birodalmak ellen – eddig én is azt mondtam, hogy először gondolkodni, aztán gombolkozni –, de a mai nap után nem tehetünk mást! A történelem kereke fordult egyet, s ha nem akarjuk, hogy alákerüljünk nekünk is a fiatalokkal, a reformerekkel, a néppel kell tartanunk. S ha muszáj fegyvert ragadnunk, hát ragadjunk, s verekedjünk vitézül, hogy szégyent ne hozzunk ősapáinkra, akiknek oly sok vére hullott a hazáért...

Pető: Ez szép szónoklat volt, Nemesdombi uram. Én azonban eleget verekedtem már a napóleoni háborúban, hogy rühelljem a hadakozást. Mint kutya a teliholdat. Én nem veszek a kezembe még egyszer kardot semmi pénzért.

Nemesdombi: A magyar ember pedig csak a kardjában bízhat, annak a csengését megérti a kétfejű sas, meg a medve is.

Tarhegyi: *(Hátraszól hangosan.)* No, akkor igyunk az orosz medve bőrére! Szepi, bort ide! Inni akarunk a mai napra! Szepi! Hol vagy, te legény?

Fillinger és Schwarz bejönnek.

Schwarz leül a zongorához, a kottákban lapoz.

Fillinger: *(Kezében boroskancsó, leteszi eléjük.)* Parancsoljanak az urak, ma mindenki az én vendégem.

Tarhegyi: És hol van Szepi?

Fillinger: Keresi az igazságot.

Tarhegyi: Hol?

Fillinger: A pincében. Mivel hogy borban az igazság.

Tarhegyi: Aztán meg fogja találni?

Fillinger: Azt nem tudom, mert hassal fekszik az egyik hordón, és egetverően hortyog. Annyira megijedt attól, hogy háború lesz, hogy alaposan leitta magát...

Tarhegyi: Mámoros egy nap a mai, az igaz. De jut eszembe, Fillinger uram, hol marad az ünneplő közönség? Azt hittük, zsúfolásig tele lesz ma a jó öreg Pilvax.

Fillinger: Pilvax??? Már nem ez a neve, a mai naptól a Forradalom csarnokának neveztetik. Amúgy a törzsvendégek többsége a Nemzeti Színházban van, a Bánk bán díszelőadásán. Hamarosan vége a darabnak, akkor majd visszajőnek ide, tán még a színészek közül is többen. Örülnék, ha Laborfalvi Róza, az ünneplő díva is egyenest idejőne. Kiváló színész és remek ember. Mindkét lányom szintén ott van a színházban. A kórusban énekelnek.

Tarhegyi: *(Feltartja a poharát.)* Uraim, igyunk az igazságra, ami ebben a borban vagyon, és a hazára, ami meg a szívünkben vagyon!

Mindenki: Az igazságra, a hazára! *(Isznak.)*

Fillinger: No, úgy hallom, hogy már itt is vannak. Uraim, megyek, beengedem a történelmet! *(Oldalra áll és széles mozdulattal a belépő tömegre mutat.)*

6. jelenet:

Márciusi ifjak, színészek, kóristák nagy zajjal, vidáman beözönlének.

Fillinger: Isten hozta a magyar szabadság szószólóit! Hölgyeim és uraim, jöjjenek beljebb, egyenek, igyanak! Nagy nap volt ez a mai, igazán megérdemelnek egy kis lazítást. No, ne kéressék magukat, ma mindenki az én vendégem! *(Bort tölt mindenkinek.)*

Petőfi: Köszönjük, Fillinger uram! De tudja, hogy én csak szolidan bírom a bort. Több bordalt írtam már, mint ahány palackkal életemben megittam...

Laborfalvi: Nocsak, a mi Sándorunk vizet iszik és bort prédikál...

Petőfi: Én a mai naptól bor nélkül is mámoros vagyok, csodálatos egy nap volt. Örülök, hogy ezt megérhettük, mi, magyarok! Annyi évtizednyi rabság után...

Jókai: *(Laborfalvihoz)* Én is... én is mámoros vagyok!

Petőfi: Úgy látom, Móric, te alighanem Róza szemeitől lettél mámoros. Vigyázz, mert a szerelem sötét verem, könnyen beleeshetsz...

Jókai: Már késő, mert bizony hogy már beleestem, s ki sem akarok jőni onnan...

Laborfalvi: Ne félse tőlem a barátját, Sándor, ha eljön az idő, hú asszonya leszek, s jó társa mind a sírig...

Fillinger *(türelmetlenül)* De meséljenek már, mi volt a színházban?

Jókai: Nos, egy kicsit úgy jártunk, mint a kisgyerekek a karácsonyfa alatt, mielőtt megkapják az ajándékokat. Annyira fel volt buzdulva mindenki a mai nap eseményeitől, hogy nem volt türelme a nézőknek végignézni a Bánk bánt. Pedig nagyszerű darab, nemzeti darab, s a színészek is kitétek magukért. De végül mégis félbe kellett szakítani az előadást... Így aztán amolyan kíváncságműsor lett a színházi estéből. A színészek azt játszották, szavalták, énekelték, amit a nézők kértek tőlük... Főleg hazafias dalokat, verseket...

Laborfalvi: Móric szerényen elhallgatja, milyen nagyszerű szónoklatot tartott ott, a színpadon. Felemelte a lelkeket, de lehűtötte a kedélyeket. Ha ő nincs, a nézők tán szét is szedik a színházat...

Jókai: Ugyan, Róza! Mily kicsinység voltam én az ön nagyságához képest. Milyen gyönyörű volt az a népdal is, amit énekelt. Mit énekelt!? A lelkünkbe oltott... Előadná nekünk itt újra, ha szépen megkérem?

Laborfalvi: De hát késő van már, Móric, s magam is eléggé fáradt vagyok...

Jókai: Ugyan! Fiatal még az idő, a kakas sem kukorékol...

Fillinger: Kérem, művész! Az én kedvemért is. Annyira vártam, hogy eljöjjön közénk, ide, a Forradalom csarnokába...

Laborfalvi: Jó, nem bánom, de csak akkor, ha a kórista lányok is besegítenek... *(a kóristákhoz)* No, lányok, énekelünk?

Kórista lányok *(lelkesen):* Igen, igen! *(Előrejönnek.)*

Laborfalvi *énekelni kezd, később Schwarz úr majd a kóristák is bekapcsolódnak az éneklésbe.*

Magyarország az én hazám,
Itt nevelt fel apám, anyám,
Itt ringattak a bölcsőbe',
E szép honnak szent ölébe'.

Azér' olyan szép a világ,
mer' a szíve Magyarország,
nincs is több ily áldott hona,
ez a világ színe-java.

Hányszor voltunk megtámadva,
hányszor voltunk leigázva,
rabságban nem élhetünk már,
szabad leszünk, mint a madár.

Anyám, anyám, édesanyám,
édes fölnevelő dajkám,
ha vétettem, megbocsássad,
könnyeidet ne hullassad.

Nem megyek én innen messze,
fészket rakok, mint a fecske,
//: megbélelem karjaimmal,
megtapasztom csókjaimmal. ://

Mindenki tapsol.

Tarhegyi: Bravó! Bravó!

Jókai (felindultan) Ó, Róza, drága Róza! Fantasztikus volt! *(Megragadja, s megcsókolja mind a két kezét.)*

Laborfalvi: *(Tettetett haraggal visszahúzza a kezét.)* Ugyan, maga bolond! Most már látom, csak azért csinált forradalmat, hogy a kezemet magának adjam! Na, de arra még egy kicsit várnia kell! Mindent a maga idejében!

Jókai: Ó, Róza, ha kell, ezer évig is várok magára!

Tarhegyi: Hát ha ma úgymint kívánságműsor van, akkor lehetne-e nekem is egy kívánságom?

Laborfalvi: Aztán mi lenne az?

Tarhegyi: Arra szeretném kérni a kedves művésznőt és mindnyájukat, hogy énekeljék el velem a kedvenc kuruc nótámat, a Csínom Palkót. Amilyen labancellenes hangulat volt ma itt, Pesten, ennél ide illőbbet nem is igen tudnék ajánlani...

Laborfalvi: Szívesen, csak kezdje el az úr, mi meg folytatjuk...

Tarhegyi: *(Schwarzhoz)* Schwarz úr!

Schwarz: Igenis!

Tarhegyi: Csapjon a billentyűk közé, ne sajnálja az elefántcsontot! *(Elkezd énekelni, később mindenki beszáll, kivéve az öreg Petőt, aki békésen pipázik közben.)*

Csínom Palkó, Csínom Jankó, csontos kalabérom.

Szép selymes lódingom, dali pár pisztolyom.

Nosza, rajta jó katonák, igyunk egészséggel,

Menjen táncba ki-ki köztünk az ő jegyesével.

Ne bánkódjék senki köztünk, menjünk az Alföldre.

Megrontatik kezünk által a labanc ereje.

Szabad nekünk, jó katonák, Tisza-Duna közü.

Labancságnak, mert nincs sehult ottan semmi közü.

Tarhegyi: Na, még egyszer!

Szabad nekünk, jó katonák, Tisza-Duna közü.

Labancságnak, mert nincs sehult ottan semmi közü.

Krajczárossy: *(Váratlanul felugrik, lelkesen.)* Nofene!

A színpad elsötétül.

7. jelenet:

1849. július 11-ének reggele

A színpad kivilágosodik.

Fillinger egyedül a színpadon, újságot olvas az ifjak törzsasztalánál, sóhajtozik.

Fruzi, Eszter bejönnek, kétoldról körbeveszik apjukat.

Fruzi: Jó reggelt, apuska!

Eszter: Jó reggelt, apuska!

Fillinger: Jó reggelt, drágaságaim! De korán keltetek ma!

Fruzi: Mindig felébredünk a friss pörkölt kávé illatára! Te főzöd a legjobb kávé a világon.

Fillinger: Még sincs önálló kávémérési jogom, s ha így mennek a dolgok, talán már meg sem érem, hogy legyen...

Eszter: Megint rossz híreket ír az újság?

Fillinger: *(Leccsapja az újságot az asztalra.)* Sajnos csak rossz híreket, csapataink egyre csak hátrálnak. A vérünk pedig hull, egyre hull... Hiába az önfeláldozás, a hősiesség, hadvezéreink zsenialitása, egyre kilátástalanabb a helyzet. Az oroszok bevonultak Debrecenbe, Kossuth leváltotta Görgeyt a hadsereg éléről, Vasvári Pál elesett valahol Erdélyben, a kormány pedig költözik, fut Szegedre, ahol megmaradt csapatainkat összpontosítja... Az osztrák kétfejű sas és az orosz medve közös erővel szétmarcangolja a magyart. Éppen úgy, ahogy néhány hónappal ezelőtt annál az asztalnál az öregurak megjósolták... *(Mutat az öregek asztalára.)*

Fruzi: Mi lesz velünk, apuska, ha az ellenség győz? Én úgy félek...

Eszter: Én is nagyon félek...

Fruzi, Eszter hozzábújnak apjukhoz.

Fillinger: *(Nyugtatógatja őket.)* Sose féljetelek, drágaságaim! Nem fogom engedni, hogy bajotok essék...

Eszter: De mi lesz a kávéházzal, apuska? Miből fogunk megélni, ha bezárják?

Fillinger: Dehogyan zárják! Gondoljátok, hogy az osztrák vagy az orosz sosem ehetne, sosem ihatna? Lehet, hogy a miniszter urakat majd börtönbe zárják, tán néhányat ki is végeznek közülük, de a vendéglőket, kávéházakat nem zárják be. Majd csak elleszünk valahogy. Legfeljebb új feliratot teszünk ki *(mutatja):* Rabság csarnoka. *(Sóhajt.)* Na, de készülni kell, mindjárt nyitunk...

Fruzi: Ne menj még, apuska, olyan jó most itt veled...

Eszter: Utoljára akkor ültünk így együtt, amikor szegény anyuska meghalt. Olyan árván, elhagyottan, de erősen bízva egymásban...

Fillinger: Édesanyátok áldott jó asszony volt... Tőle tanultam meg szabadon lélegezni, tőle tanultam meg, hogy a zsarnokságot minden erőnkkel le kell rázni magunkról, tőle tanultam meg, hogy mi a szabadság... Ha még élne, büszke lenne rátok, hogy milyen bátran viselkedtetek a forradalom napjaiban, és később is, a harcok idején...

Eszter: És akármi is jön ezután, bármilyen megpróbáltatás, zokszó nélkül viseljük majd.

Fruzi: Igen! Bátran fogunk viselkedni ezután is. Hadd legyen ránk édesanya büszke ránk ott fenn, az égi országban...

Fillinger: Ez a beszéd, lányok! Drága, drága kincseim! Milyen jó is, hogy vagytok nekem! Jöhet bármi vész, tragédia, szenvedés, a ti csodálatos szeretetetek átsegít majd mindeneken...

Fruzi, Eszter: Ó, apuska, úgy szeretünk...

Mindnyájan meghatódottan, szeretettel telve ülnek és boldogan mosolyognak.

Szepi: *(Bejön, megtorpan, nem tudja mire vélni a dolgot.):* Bocsanat, főnök úr, nem tudni, hogy imaórát tartani. Nem nyitunk kávéház hamar?

Fillinger: *(Feláll, dolgához lát.)* De igen, máris nyithatsz, Szepi fiam! Lássunk a dolgunkhoz! Gyertek ti is, lányok!

Szepi *(kinyitja az üzletet és beengedi a vendégeket):* Tessenek, parancsolunk, jó urak! Nyitva, tárolva!

8. jelenet:

Spitzel: *(lép be váratlanul)* Jó reggelt kívánok!

Többiek meglepődve állnak.

Spitzel: *(Kezet csókol Eszternek.)* Kisztihand, Eszter kisasszony! Elbűvölő, mint mindig! *(kicsit mérgesen, miután nem szól hozzá senki.)* Na, de Fillinger uram, ennél azért egy kicsit melegebb fogadtatást vártam. Igaz, hogy hónapokig nem nyitottam magukra az ajtót, de azért egy kávéval megkínálhatnának!

Szepe: *(Észbe kap.)* Ülje le magát, máris hoz a kávé! *(Kimegy.)*

Spitzel: *(Leül a maradiak asztalához.)* Nos, Fillinger uram, beszédem van magával...

Fillinger: *(a lányokhoz)* Menjetez csak, lányok, hagyjatok magunkra!

Lányok kimennek.

Szepe: *(Behozza a kávékat és kiszolgálja Spitzelt.)* Tessék szívesen, egészségre, Herr Spitzel! *(Megáll Spitzel mellett.)*

Spitzel kevergeti a kávéját, majd nyugodtan, élvezettel kortyolgatja.

Fillinger és Szepe idegesen feszeng.

Szepe: Schmeckt gut, herr Inspector?

Spitzel: Ja, ja! Erste Klasse! *(Szepehez)* Na, tünés, fiam, négyszemközt akarok beszélni a főnököddel!

Szepe: Jawohl! Herr Inspector! *(Elveszi a csészét és kimegy.)*

Spitzel: *(Felveszi az asztalról az újságot, beleolvas.)* Vesztés csaták, temetések, visszavonulás, leváltott hadvezérek, parttalan viták, vádaskodások... Látom, Fillinger uram, maga is tudja, hogy nem valami rózsás a helyzetük... Hiába próbálja is színeznit egy kicsit a maguk sajtója. Higgye el, a valóság még ennél is sokkal sötétebb, reménytelenebb. Maguknak befellegzett, Fillinger! Mit gondol, hogy kerülök éppen most ide, a forradalom, a rebellió fészékébe? Hát csak úgy, hogy itt hamarosan újra császári közigazgatás lesz. Haynau csapatai közelegnek Buda felé, s aligha kell tartaniuk nagy ellenállástól...

Fillinger: Azért vigyázzon, Spitzel uram, csapataink harcban állnak, s állják a sarat. Könnyen fordulhat még a kocka! Az ágyú, a prófunt nem minden, a hősiesség, a hazaszeretet csodákra lehet képes. Az erős lélek kicsorbítja a legélesebb szabályát is!

Spitzel: Nem vitatom, amit mond, Fillinger uram, de ha üres a has, a lélek is meggyengül. Hamarosan olyan gyöngye lesz Magyarország, hogy egyetlen kardsuhintás is elsöpri. Na, de nem azért jöttem, hogy riogassam. Azért jöttem, hogy tanácsot adjak magának.

Fillinger: Aztán milyen tanácsot adhat maga nekem, felügyelő úr? Boruljak térdre a császára előtt, és kérjek bocsánatot tőle, hogy befogadtam a márciusi ifjakat, s a nemzeti érzelmű polgárokat? Hogy mertem a szívemre hallgatni?

Spitzel: Tartok tőle, hogy a térdre borulás itt kevés lenne, Fillinger uram. Soha sem fogják megbocsátani magának, hogy itt hangzott el először a 12 pont és a Nemzeti dal. Ez a kávéház ma jelkép, szimbólum, a lázadás gyűlölt szimbóluma. Zaklatni fogják, kihallgatják, megverik, börtönbe zárják miatta, tán még ki is végzik, ha itt marad... Tán még a leányait is megalázzák, meggyalázzák... Szegény, szegény ártatlan jószágokat... Nem venném ezt a szívemre, Fillinger uram!

Fillinger: Honnan tudja, hogy ez fog történni, honnan tudja, hogy zaklatni fogják a családomat?

Spitzel: Ezt diktálja a józan ész. Vae victis! Jaj a legyőzötteknek! Vesztettek, bűnhődjenek! Meg aztán onnan is tudom, hogy engem bíztak meg velem a felsőbb hatóságok.

Fillinger: Magát??? Szép feladat, gratulálok!

Spitzel: Ne féljen, Fillinger úr, nem lesz semmi bántódása. Se magának, se a lányainak. Becsületszavamra megígérem, hogy egy haja szála sem görbül meg Eszter kisasszonynak vagy a húgának. De azt kell tennie, amit mondok.

Fillinger: *(Gondolkodik.)* És mi lenne az?

Spitzel: Hagyja itt ezt a kávéházat, és vissza se nézzen. Béreljen valami nyugodtabb, csendesebb helyen egy kis üzletet, ahol talán egy idő után még a kávéjogot is megszerezheti. Ezt a kávéházat meg majd valaki átveszi, átrendezi, átkereszteli, hogy ne is emlékeztessen azokra a zűrzavaros és eszelős márciusi napokra. Tán egy idő után még az épületet is lebontják, hogy még a kövek se tanúskodhassanak erről a hamvába holt esztelen lázadásról...

Fillinger: Remélem, én azt a napot, már nem érem meg...

Spitzel: Mit szól az ajánlatomhoz, Fillinger uram?

Fillinger: Nem tudom, tán még van remény, hogy kivívjuk mégis a szabadságot, tán még van remény, hogy a honvédseregek visszaverjék az ellenséget... hogy visszaverjék magukat...

Titkosrendőrök: *(Lélekszakadva rohannak be, egyszerre mondják.)* Felügyelő úr, felügyelő úr!...

Spitzel: Mi történt, mondják már!

Titkosrendőr 1.: Osztrák előőrsöt észleltek Budán...

Titkosrendőr 2.: Közeledik Haynau serege...

Fillinger: Könyörülj rajtunk kegyelmes Úristen!

A színpad elsötétül.

III. rész

A színpad kivilágosodik.

9. jelenet

1851 tavasza

A kávéház megváltozott, divatos (giccses) képek lógnak a falakon.

Felirat: Café Herrengasse

Krajczárossy és Pető csibukkal a szájukban sakkoznak

Pető: *(nagy hangon, széles mozdulattal)* Tudja mit, Zebulonkám? Sakk!

Krajczárossy: *(meglepődve)* Nofene! *(Vakarja a fejét.)*

Tarhegyi és Nemesdombi érkezik a nézőtéren át.

Nemesdombi: Két éve nem jártam itt, nálatok Pest-Budán, de mintha egy évszázadot öregedett volna ez a város. Csendes, szürke és kihalt. Mintha csak egy temetőben járnék...

Tarhegyi: Sajnos, jól látod, Kázmér bácsi! Az egész város az elesett hőseket gyászolja, az eltűntekért, bebörtönzöttekért aggódik, a levert szabadságharc sápasztja az arcát, az osztrákok iránt érzett vad gyűlölet fojtogatja a szívét, és a félelem lakatolja le a száját. Ez már nem az a város, ami 48 tavaszán volt. Ez valóban egy nagy, gyászos kriptá. Mi meg? Kriptaszökevények. Ahogy annak idején Vasvári Pál a fejünkhöz vágta... Isten nyugosztalja őt...

Nemesdombi: Hát meghalt ő is?

Tarhegyi: Meghalt, elpusztították, ahogy oly sokakat...

Nemesdombi: És Petőfi?

Tarhegyi: *(Széttárja a karját.)* Ki tudja, hol lehet? Szibériában vagy a szellemek csarnokában? A könyörületes Isten a megmondhatója...

Nemesdombi: Na, de Jókai csak megvan még? Ki mesélhetne más a két évvel ezelőtti csodálatos napokról az utókornak, ha nem ő?

Tarhegyi: Megvan, szerencsére ő megvan, s mostanában már írásai is megjelennek a lapokban. Sokáig bujdosott egy kis bükki faluban. De aztán a felesége, Róza szerzett neki egy hamis menlevelet Komáromból. Micsoda nagyszerű asszony az! Kemény, állhatatos és furfangos... Ilyen asszony kellene nekem is...

(Elgondolkodik.) Azaz... dehogyis kellene! Hogy ő viselje a kalapot és a nadrágot is? Brrr... Azt már nem!

Nemesdombi: Úgy látom, a Pilvax azért még megvan... *(Mutat a díszletre.)*

Tarhegyi: Még vagyogat, de már ez sem a régi. A szelleme kihalt. Már nem járnak ide fiatalok, nem szőnek világmegváltó terveket. Unalmas, penészes hely lett ez. Már csak az öreg Pető Pál, meg Krajczárossy Zebulon jár ide... De hát azok egyenesen ide születtek vagy harminc évvel ezelőtt a sakktáblájukkal együtt... Lásd, Kázmér bácsi, még a neve is megváltozott a kávéháznak *(mutatja a feliratot)*, hogy az utókor ne is tudhassa, hogy hol volt az egykori legendás Pilvax, a Forradalom csarnoka...

Nemesdombi: Nem baj, édes öcsém, ha már itt vagyunk, azért nézzünk be! Már csak a nosztalgia kedvéért is...

Tarhegyi: Parancsolj, Kázmér bácsi, csak utánad! *(Előretessékeli őt a kávéházba.)*

Nemesdombi: *(Petőhöz és Krajczárossyhoz)* Üdvözlöm az urakat! Nagyon örülök, hogy épen és egészségesen láthatom viszont önöket.

Pető és Krajczárossy abbagyják a sakkot, odanéznek.

Krajczárossy köszönés gyanánt a pipájával megemeli a kalapját.

Tarhegyi: Jó napot, Pali bátyám, jó napot, Zebulon bátyám, hát hogy s mint vannak?

Pető: Adj' Isten! Ugyan hogyan vónánk? Sehogy se. Mert a magyar ma sehogyan se nincsen. Így akarta az osztrák. Az ebugatta!

Tarhegyi: Ideülhetünk-e magukhoz, Pali bátyám?

Pető: Ne kérjétek, tegyétek!

Nemesdombi és Tarhegyi *leülnek.*

Nemesdombi: Kérdezhetek valamit magától, Pető uram?

Pető: Ne kérjje... kérjje!

Nemesdombi: Pető uram melyik irányvonalat támogatná inkább, a Kossuthét, hogy kezdjük újra a fegyveres harcot, vagy a Deákét, a passzív ellenállást?

Pető: *(Elgondolkodik.)* Pasziánszozni azt mi nem szoktunk, csak sakkozni. Úgy-é, Zebi bá? *(Ránéz Krajczárossyra.)*

Krajczárossy *buzgón bólogat.*

Tarhegyi: Félreérti, Pali bátyám! Nem pasziánsz! Passzív ellenállás! Röviden azt jelenti, hogy ne csináljunk semmit, ne fogadjunk szót az osztrákoknak, s minden úton-módon akadályozzuk meg, hogy működjenek a dolgok, a törvények. Így előbb-utóbb beleunnak az osztrákok, mert ők sem juthatnak előbbre, s tán visszaadja a császár a szabadságát a magyarnak...

Pető: Aha, már értem. Ne csináljunk semmit, hogy legyen szabadság... De hiszen 30 éve mást sem csinálok én, mint a nagy bűdös semmit! Én ezt már rég kitaláltam, édes öcsém! Csak ti nem hallgattatok rám... Vagy nézz rá, édes öcsém, Krajczárossy bácsira! Soha életében nem dolgozott egy napot sem, mást nem is tud csinálni, csak gyerekeket...

Krajczárossy *elégedetten bólogat.*

Nemesdombi: A gyermekáldás soha sem baj! Bárcsak több magyar gyermek születne ebben az országban, akkor nem román parasztok népesítenék be Erdély gyönyörű lankáit... A sok gyerek erőt jelent és jövőt. *(Krajczárossyhoz)* Sose bánja a kritikát, Krajczárossy uram, csak csinálja, ameddig csak lehet, azokat a gyerekeket!

Krajczárossy *elégedetten bólogat.*

Nemesdombi: De félretéve a tréfát, és te, kedves rokon, te mit mondasz: Kossuth vagy Deák?

Tarhegyi: Én azt gondolom: ez is, az is. Meg kell hogy maradjon a magyarban a harcos kedv, a kuruc hajlam is, de amit leginkább tehetünk most, az mégis az, hogy betartunk az osztrákoknak, szabotáljuk a rendeleteiket, fittyet hányunk az utasításaikra, s konokul, dacosan hallgatunk. Hadd tudja meg az a kutya labanc, hogy a nyakas magyarokkal jobb kiegyezni, mintsem dölyfösen dirigálni nekünk.

Nemesdombi: Így igaz! A magyart felemelt fejjel teremtette a nagy Úristen. Nem tudja járomba hajtani a fejét. Inkább belepusztul. De ha mi belepusztulunk, az osztrák is követ minket. Arra mérget vehetnek...

Tarhegyi: Talán mégis inkább kiegyeznek velünk. Ha nem néhány éven, hát néhány évtizeden belül... Jobb a béke, mint a háborúság. Nem azért teremtette az embert a Mindenható, hogy mindig mindent elrontsunk. Márpedig a gyűlölködés, a harag, a háborúság az rontás. Az halál. Csak a béke az élet. Isten nagy szent békéje...

Nemesdombi: Úgy legyen!

Új bérlő: *(Bejön, kezében boroskancsó, kimérten udvarias.)* Jó napot, uraim, hozhatok Önöknek kávét?

Pető: Igen, köszönjük! Négy kávét kérünk!

Új bérlő: Ne vegyék tolaodásnak, de meg szabad kínálnom az urakat egy kis vörösborral is? *(Hízelegve, mutatja az üveget.)* Szeretettel és ingyen adnám, cégünk ajándékaént a nemes magyar uraknak!

Pető: És miféle bor lenne az, vörösvári?

Új bérlő: Nem, etyeki!

Pető: Etyeki? *(gúnyolódva)* Akkor vitye ki! Nekünk az nem kell!

Új bérlő: *(sértődötten)* Kérem! Ha nem, hát nem! De azért a kávét rögtön küldöm. *(Kimegy.)*

Pető: Toll a kutya fenekébe! Méghogy ingyen bor! Ettől??! Már nehogy a fark csóválja a kutyabórt!

Nemesdombi: De hát ki volt ez?

Pető: Az új bérlő, személyesen. Ki nem állhatom. Egy bugris paraszt. Egy zacchuszár. A kávéja is olyan, mint a pofázmánya. Sötét, mint a kutya lika.

Nemesdombi: És Fillinger János?

Pető: A szabadságharc bukása óta nem láttuk, állítólag valami eldugott kis csendes kávéházat bérel valamelyik külső kerületben...

Nemesdombi: Sajnálom, hogy nem találkozhatok vele... Igazán remek embernek ismertem meg... És mi van Szepivel, a sváb pincérfiúval?

Pető: Nem maradt itt ő sem. Átvette az apja kocsmáját Vörösváron. Állítólag jól megy neki az üzlet... Felesben...

Nemesdombi: Felesben?

Pető: Ja, ja! A fele bort ő issza meg, a másik felét a vendégek...

Grätchen: *(Bejön és felszolgálja a kávéját.)* Bitte sehr, meine Herren, der Kaffee! *(A csípőjét riszálva kimegy.)*

Mindenki követi a szemével.

Pető: Hála az égnek, legalább Grätchen megmaradt nekünk... A kávé is jobban esik tőle... *(Beleiszik, fintort vág.)* Pfuj! Tévedtem... Ez a zacchuszár a nyomába sem jöhet Fillingernek!

Krajczárossy: *(Beleiszik, szintén elfintorodik.)* Ez tényleg nagyon rossz!

Többiek: *(Csodálkozva ránéznek, egyszerre mondják.)* Nofene!

10. jelenet

ugyanott, ugyanakkor

Schwarz úr: *(Érkezik, be van kötve a feje, örömmel üdvözli az öregeket)* Van szerencsém, uraim!

Pető: Van szerencséje? Hát, ha az magának szerencse, ami manapság ebben az országban – bocsánat: „birodalomban” folyik... Kész kutyakomédia... *(Dühösen legyint.)* Eh!...

Schwarz úr: Én azért mégis örülök maguknak. Különösen Nemesdombi uramnak, akit már régóta nem láttam.

Nemesdombi: Higgycs meg, mi is örülök magának, művész uram! De mondja csak, tán nem valamelyik úri kisasszony tanítványa látta el így a baját?

Schwarz: *(A fejét fogja.)* Bárcsak az történt volna... De a titkos rendőrök pofoztak meg, mert a minap, március idusán a Marseillaise-t játsztam...

Tarhegyi: Ennél egy kicsit óvatosabb is lehetne, Schwarzkám! Tudja, hogy most mindenre ugranak, ami a forradalomra emlékezteti az embereket. Különösen itt, a Pilvaxban...

Schwarz: *(felderülve)* Na de, tudják-e, kit láttam az elébb az Úri utcában errefelé jönni?

Pető: Tán csak nem valamelyik Petőfi-imitátort? Mondják, mostanság akad belőlük jócskán...

Schwarz: Nem, hanem Fillinger urat a lányaival, mindjárt ide is érnek...

Krajczárossy: Nofene!

Pető: Hát ez most tényleg „nofene”!

Fillinger és a lányai *belépnek.*

Fillinger: Üdvözlét az uraknak!

Öregurak *felállnak, kezet ráznak Fillingerrel.*

Fillinger: *(a lányaihoz)* Üljetek le, lányok, néhány szót váltok a nemes urakkal, a volt törzsvendégeimmel...

Lányok *leülnek a baloldali asztalhoz.*

Tarhegyi: Fillinger uram, ezer éve nem láttuk! Mondja, mi történt magával? Hónapokkal ezelőtt egyszeriben csak eltűnt, kámforrá vált...

Fillinger: Jól is tettem, hogy azzá váltam. Halálra zargattak volna itt a császár kopói. Különösen a lányaimat féltettem a zaklatástól. Így aztán Spitzel uram tanácsára felmondtam itt a bérlést, és átmentem egy csendesebb helyre. Most a Sebestyén téren viszek egy kávézót...

Pető: És hogy megy a bolt?

Fillinger: Megyeget... Az egyetemista fiatalok meg jövőgetnek... És ugyanúgy forronganak, lázadoznak a császári önkény ellen, mint annak idején itt, ezen a szent helyen Petőfiék, a márciusi ifjak... Csak egy kicsit csendesebben, fojtottabb hangon... Még jó, hogy a kopók nem fogtak még szagot, egyelőre elkerülnek minket... Úgy látszik, vonzom a radikális ifjakat...

Pető: Ne keresse a bajt, Fillinger úr, jön az magától is!

Fillinger: Sokkal nagyobb baj lenne, ha a fiatalok, akik hozzám járnak, nem törődnének a haza dolgával. Mert a bajjal elbánik a magyar, de a közöny megfojtja. Az a halála. Istenhez is hiába fohászkodunk, ha magunk nem teszünk a sorsunkért. Már pedig ezek a fiatalok – hiába volt Arad, hiába volt Kufstein, hiába a börtönök – tenni akarnak, s nem is keveset. Meglátják, uraim, néhány év, és a fiatal vér megint megpirosítja a nemzetünk arcát. A magyar nép ismét kivívja majd szabadságát, s a mostani fojtott némaságból zengő ének válik...

Pető: Szépen szárnyal a szava, Fillinger úr, de azért vigyázzon, nehogy az a vér az utcaköveken folyjon aztán... Még egy ilyen csapolást, mint ami nemrég volt, nem élne túl a nemzet. Hallgassanak most már a vénebbekre is. Szív és ész legyen szövetséges a harcban...

Fillinger: Szív és ész, ez lesz a jelszavunk, megígérem, Pető uram, de így ám, ebben a sorrendben... mindhalálig...

Öreges: Úgy legyen!

Fillinger: Örültem a szerencsémnek, uraim, remélem, még látjuk egymást. Ha máshol nem, jöjjenek el hozzám a Sebestyén térre. Szívesen látom önöket egy jó kávéra. De most már mennünk kell, nem szívesen találkoznék az új bérlővel, még azt gondolhatná, hogy provokálom őt. Különben is csak a lányaim unszolására ugrottam be ide... De már megyünk is... Viszontlátásra, urak! *(a lányaihoz)* Gyertek, lányok!

Eszter: Ne, apuska... maradjunk még egy kicsit... Hiszen mi még nem is ittunk kávét...

Fillinger: De hát majd isztok otthon... Vagy az én főztöm már nem is ízlik nektek?

Fruzi: Dehogyan, apu! A te kávéd a legfinomabb a világon... De van még számodra egy meglepetésünk...

Fillinger: *(meglepődve)* Meglepetés? Szóval emiatt cipeltetek be ide, az oroslánbarlangba...

Eszter: Úgy hallom, már itt is vannak...

Laborfalvi és a kóristák bejönnek.

Laborfalvi: Jobb sorsot, víg esztendő minden jóakarátú magyar embernek! Jó napot, uraim!

Fillinger: *(Kezet csókol Laborfalvinak)* Kezeit csókolom, Róza asszony! Tehát maguk a meglepetés?! Nagyon örülök, hogy láthatom ismét kis kegyedéket!

Fruzi: Nemcsak láthatod, hallhatod is, apuska. Ugyanis Róza asszonnyal megbeszéltük, hogy szerenádod adunk neked itt, a Pilvaxban.

Laborfalvi: Így igaz, megérdemli, hiszen maga valóságos hős, a mi nemzetünk hű fia, egy igaz magyar ember!

Fillinger: Ne akarja, Róza asszony, hogy elpiruljak a lányaim előtt. Nem érdemlem én meg ezt a nagy dicséretet.

Laborfalvi: De bizony hogy megérdemli, csak ne szerénykedjen! Móricomnak is ez a véleménye...

Fillinger: Igaz is... Jókai úr hol maradt? Nagyon régóta nem láttam őt...

Laborfalvi: Nem ajánlatos még neki mutatkoznia olyan sűrűn nyilvános helyen, nem szabad ingerelni a hatalmat... Még el kell telnie egy kis időnek, hogy szabadon mozoghassék...

Fillinger: Hát így jár, aki hazafi, aki igaz magyar? Bujkálnia kell a saját hazájában?

Laborfalvi: Nem marad így sokáig, most felhő borítja még a napot, de a felhő csak pára, idővel szertefoszlik, és újra kisüt a nap. Szép hazánk minden lakójára... De mondja csak, Fillinger uram, mit énekeljünk magának?

Fillinger: Hát nem is tudom... Valamit, ami hitet és erőt ad nekünk, valami megmaradósat, lélekeset... Egyszóval valami szívhez szólót...

Laborfalvi: Már tudom is, mi légyen az... *(Schwarzhoz)* Schwarz úr, tudja-e a magyarok régi himnuszát, a „Boldogasszony anyánk”-at?

Schwarz: Már hogy ne tudnám! És szíves-örömet el is kísérem én, ha újra betörik is a fejem! *(Játszani kezd.)*

Laborfalvi *elkezdi az éneket, majd a harmadik sornál a többiek is beszállnak.*

Boldogasszony, Anyánk, régi nagy Pátronánk,
nagy ínségben lévén így szólít meg hazánk:
Magyarországról, Édes hazánkról,
ne feledkezzél el szegény magyarokról.

Új bérlő: *(Berohan.)* Hagyják abba, azonnal hagyják abba, ez provokáció! Itt csak a császári himnuszt szabad játszani!

Fillinger: Ki ez a pávián?

Új bérlő: *(dühösen)* A kávéház bérlője vagyok...

Fillinger: Lehet, hogy ezt a helyet maga bérlő, de az országot, a nemzetet nem, mert az pénzért se nem bérelhető, se nem megvehető! Jobban tenné az úr, ha kisompolyogna a konyhába a lábosai közé... Azokkal játszódjék...

Új bérlő: *(felháborodva, magából kikelve)* Kikérem magamnak ezt a hangot! Ezt jelenteni fogom a hatóságoknak...

Fillinger: Jelentse csak! Üdvözlöm Spitzel urat! Mondja meg neki: Fillinger János kávéházas tisztelteti őt!

Új bérlő: (*Schwarzhoz*) Schwarz! Azonnal álljon fel a zongorától, különben kirúgom!

Schwarz: (*dacosan*) Sajnálom, főnök úr, a billentyűknek, a buta elefántcsontnak parancsolhat, de az ujjaimnak nem. Mert azoknak a szívem dobbanásai diktálják a ritmust... (*Tovább játszik.*)

Krajczárosy: (*Elismeréssel kurjant.*) Nofene!

Új bérlő: (*dühösen és tehetetlenül*) Ezek a nyakas magyarok, hogy sohasem jön meg az eszük... (*Kirohan.*)

Mindenki énekel.

Nyisd fel az egeket sok kiáltásunkra,
anyai palástod fordítsd oltalmunkra!
Magyarországról, Édes hazánkról,
ne feledkezzél el szegény magyarokról.

Kegyes szemeiddel, tekintsd meg népedet,
segéljed áldásra magyar nemzetedet.
Magyarországról, Édes hazánkról,
ne feledkezzél el szegény magyarokról.

Boldogasszony, Anyánk, régi nagy Pátronánk,
nagy ínségben lévén így szólít meg hazánk:
Magyarországról, Édes hazánkról,
ne feledkezzél meg szegény magyarokról.

A színpad elsötétül, majd kis idő múlva újra kivilágosodik.

Meghajlás kétszer...

A többi szereplő is bejön a színpadra

Tapsrend, majd...

Magyar himnusz

Végül mindenki lemegy a színpadról a nézőtérre.

Szereplők:

Fillinger János, a Pilvax bérlője: Csikós Tamás
Eszter, idősebbik leánya, színházi kórista: Selmei Eszter
Fruzi, ifjabbik leánya, színházi kórista: Kiss Fruzsina
Laborfalvi Róza: Püspöki Enikő
Spitzel Artúr, rendőrnnyomozó: Szontág Nándor
Szepe, pincér a Pilvaxban: Lusztig Ákos
Grätchen, felszolgálólány a Pilvaxban: Balasi Renáta
Schwartz úr, zongorista a Pilvaxban: Nagy Csaba
Új bérlő: Bak Marcell
Hírnök: Szabó Luca

Márciusi ifjak:

Petőfi Sándor: Széplaki István
Jókai Mór: Kohlhoffer Patrik
Vasvári Pál: Kovács-Oroszlán Márton
Bulyovszky Gyula: Tar Péter
Nyáry Albert: Wittmann Áron
Irányi Dániel: Kertész Csanád
Sükei Károly: Horváth Győző
Irinyi József: Englert Bence
Vajda János: Krancsik Patrik

Maradi urak:

Pető Pál, földbirtokos: Márton Miklós
Krajczárossy Zebulon, elszegényedett nemes: Fogarasy Attila
Tarhegyi Béla, elszegényedett nemes, házitanító: Tagscherer Ágoston
Nemesdombi Kázmér, vidéki földbirtokos: Nagy István

Kóristák:

Fallenbüchel Zita, **Kapitány Zsófia**, **Kiss Dorina**, **Szabó Luca**, **Guth Alexandra**, **Petróczki Szimonetta**,
Petruska Réka, **Virág Nikoletta**

Krajczárossy gyermekei: 5. B-sek

Titkosrendőrök:

Kulcsár László
Mezei Márton